БИЛТЕН

ПЛАНИНАРСКОГ ДРУШТВА „РАДНИЧКИ"

Год. 35	Београд, март 1989. године	Број **15**	Цена: по жељи, одредите сами

(фототипско издање)

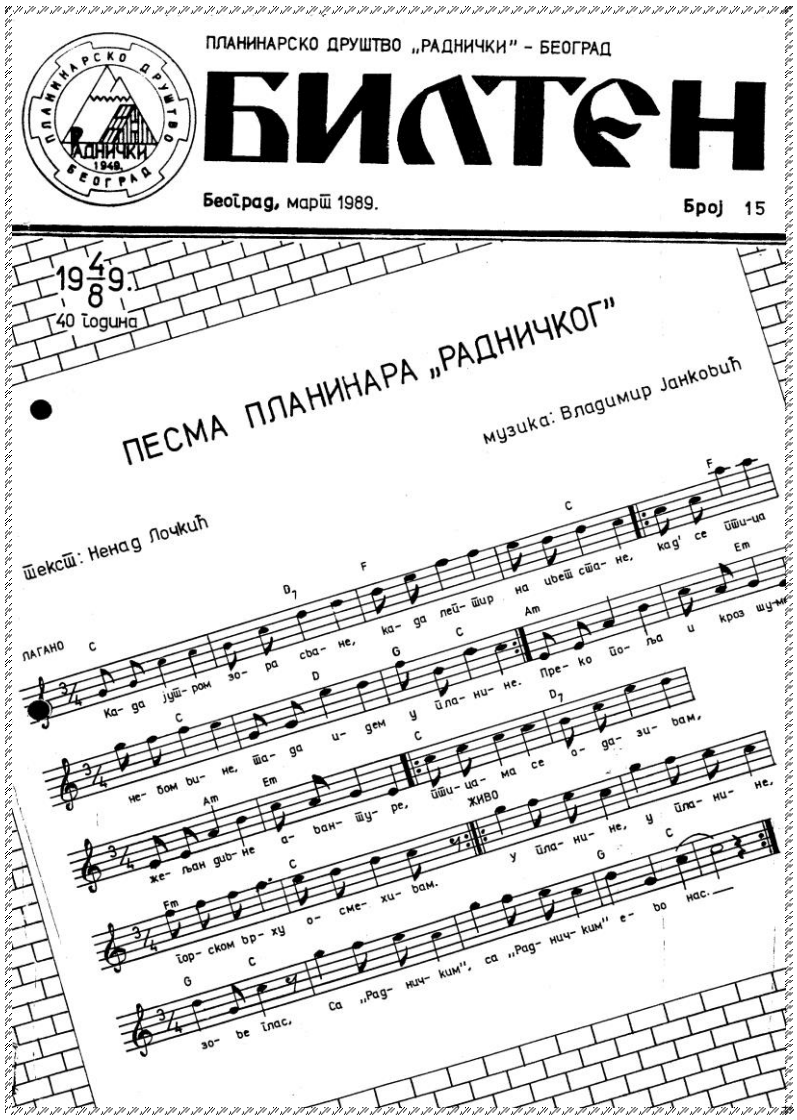

ПЛАНИНАРСКО ДРУШТВО „РАДНИЧКИ" – БЕОГРАД

БИЛТЕН

Београд, март 1989. Број 15

1948 – 40 година

ПЕСМА ПЛАНИНАРА „РАДНИЧКОГ"

музика: Владимир Јанковић

текст: Ненад Лочкић

ЛАГАНО

Ка- да јут- ром зо- ра сва- не, ка- да лет- ње на ивет ста- не, кад' се пти- ца не- бом ви- не, та- да и- дем у пла- ни- не. Пре- ко по- ља и кроз шу- ме же- љан дуб- не а- ван- ту- ре, пти- ца- ма се о- да- зи- вам, ЖИВО у пла- ни- не, у пла- ни- не, гор- ском вр- ху о- сме- хи- вам. у пла- ни- не, у пла- ни- не, за- ве глас, са „Рад- ни- чким", са „Рад- ни- чким" е- во нас.

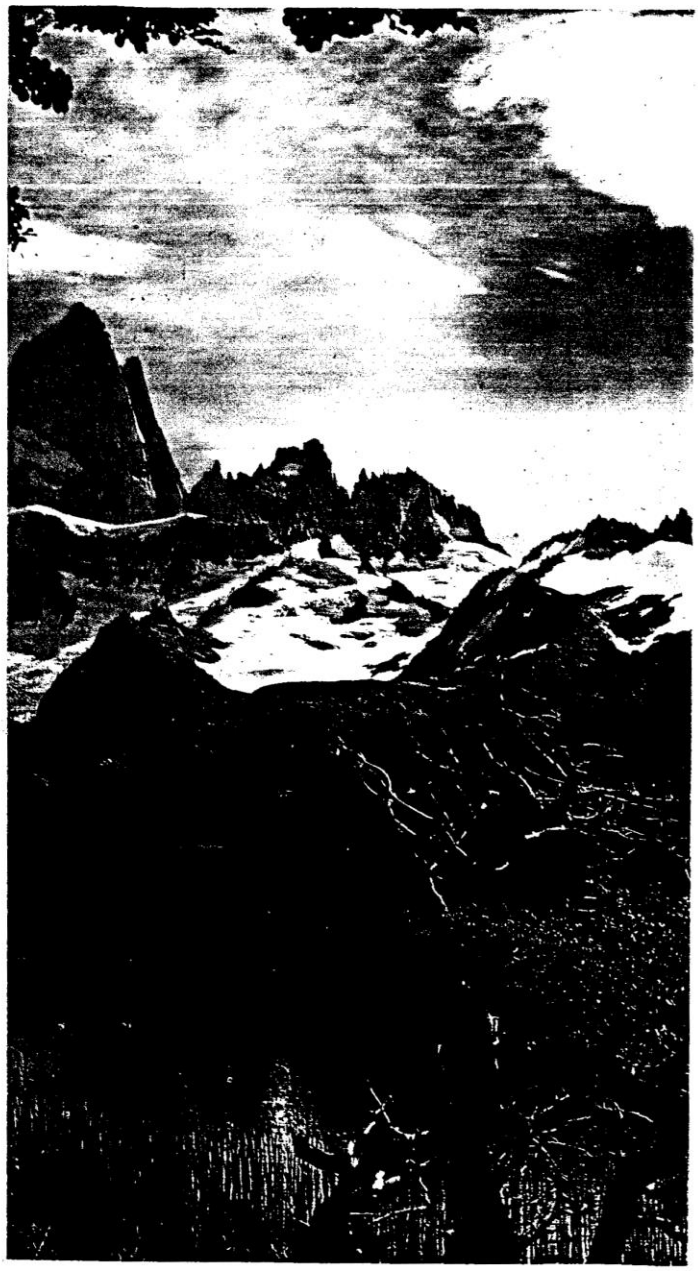

ОВЕ ГОДИНЕ ПЛАНИНАРСКО ДРУШТВО „РАДНИЧКИ" ПРОСЛАВЉА 40 ГОДИНА РАДА. ТИМ ПОВОДОМ, ЧЕСТИТАМО СВИМ ЧЛАНОВИМА ДРУШТВА ОВАЈ ЈУБИЛЕЈ

ПРЕДСЕДНИШТВО

MARKETING DELO KRASI

Agencija „Radnički"

11050 Beograd, Žarka Zrenjanina 31
Tel: 455-577, 455-393, 456-457

koristeći usluge Agencije „Radnički"
pomažete razvoj amaterskog sporta

КА НОВИМ САДРЖАЈИМА

Ове године наше планинарско друштво слави 40-тогодишњицу свога оснивања. То заиста није обично битисање. То је период значајног развоја, али не толико у квантитативном смислу, колино у квалитативном. То се односи нарочито на период последњих 10 - 15 година.

Првих десетак година биле су време организационог формирања и стабилизовања, период стварања физиономије Друштва, омасовљавања и, што је најбитније, уобличавања једног снажног и квалитетног језгра заљубљеника природе и планинарства. То језгро је постало и остало моторна снага Друштва. Новоприспеле снаге освежиле су потом то језгро, прошириле његову основу, дале нове импулсе, обогатиле Друштво новим активностима, подигле квалитет на још виши ниво.

Сходно том и таквом развоју и садржина рада мењала је своју физиономију. Од класичног излетништва прешло се на све квалитетније планинарске подухвате, по којима је наше Друштво познато и на ширим југословенским просторима. Чак и зачетак алпинизма у Србији везан је добрим делом за планинаре "Радничког", нарочито неколицину њих. У овом зрелом добу развоја није се толико поклањала пажња омасовљавању Друштва (што је ипак штета), али се веома много постигпо у квалитету и разноврсности активности. Да поменемо само неке: стручно оспособљавање чланства, маркирање планинарских путева и стаза, израда планинарских карата, писање стручних и популарних чланака, издавање билтена, обилазак културно-историјских места и споменика као и познатих пећина, учествовање у походима, слетовима и оријентационим такмичењима, учешће у изградњи планинарских домова и других објеката, па и стварање сопственог. Не бисмо смели, а да не споменемо бројна и изузетно квалитетна предавања, пропраћена мајсторски снимљеним дијапозитивима.

Па ипак, морамо се запитати да ли смо, као планинарско друштво, исцрпли све могућности? Да ли су савремени живот и приближавање 21-вом веку понудили и нама неке нове изазове? А ми, планинари, на њих нисмо реаговали, а морали смо.

Познато је да свет, па и нашу земљу последњих деценија све више потресају невоље, везане за тежак еколошки поремећај укупне средине у којој човек живи. Није претерано рећи да стање постаје драматично. Нод нас поготово, јер смо за борбу против свих тих недаћа пре свега идејно, па и организационо неприпремљени. А и материјалних средстава немамо довољно, посебно у овој кризној економској ситуацији. Међутим, тешка загађења свега око нас (ваздуха, земље, воде...) императивно захтевају акцију. И то брзу, осмишљену, уз најшире ангажовање свих.

Професионалне организације и институције се у отпору овом злу нису нарочито прославиле. Поред средстава недостаје им, још више, довољно иницијативе, планског рада, координације.

А шта је са непрофесионалним организацијама? Уз извињење онима које не помињем, мислим да можемо истаћи само Покрет горана. Заслужују признање, па и дивљење ти младићи и девојке, као и њихова организација у целини. Они несебично и пожртвовано дају свој допринос, који је изузетно значајан. Многи наши предели били би већ давно унакажени ерозијом, да их они нису одбранили. Међутим, где су толике друге спортске организације, које звучно пропагирају максимум "здрав дух у здравом телу", а при том не чине скоро ништа да се створе или бар одрже услови за то здраво тело.

Најзад, на тапету смо и ми - планинари. С правом, више но остали. Зашто? Познати смо, пре свега, као заљубљеници природе. Једна од наших најважнијих активности је управо сталан контакт с природом. Ми је волимо, о њој причамо, пишемо, певамо, сликамо је. И стално позивамо друге да нам се придруже, да у тој природи уживамо, да се дружимо, одмарамо, освежавамо. И да иронија буде већа, понашамо се као да не примећујемо да ту, пред нашим очима, та иста природа полако вене, суши се, губи боју, лепоту и свежину, гуши се - нестаје. И

да ћемо баш ми, заљубљеници природе, пре свег и више од свих, осетити то њено нестајање. И безнадежно ћемо туговати за њом.

Није разумљиво да се до сада ни једна планинарска организација није активније укључила у борбу за спасавање природе, за опстанак здраве човекове средине. Није нам познато да се на то озбиљније и помишљало. Колико знамо, једино смо ми покренули иницијативу да развијемо сарадњу са Горанима и дамо неки свој скроман допринос. Сигурно је да ће потрајати време док та сарадња поприми нене конкретније форме и покаже бар скромне резултате. Али, морамо бити упорни и довољно маштовити. Наше ангажовање у општедруштвеном еколошком програму не мора, и не треба, да се сведе само на коалицију са Горанима. Јер, то је само један сегмент укупних могућих активности на том плану. Све акције и активности, које се односе на побољшање природних услова нашег живљења, морају бити у жижи нашег интересовања. Сва савезништва у том смислу су добродошла.

Стога предлажем, да у овој нашој јубиларној години борба за спасавање еколошке равнотеже природе, борба за њено здравље и лепоту буду један од наших централних задатака. Наравно, мудро уклопљен у наше остале планинарске актирности. Нека то буде један од наших НОВИХ САДРЖАЈА - али свакако другачији.

Зоран Камарит

ИЗ ЖИВОТА ЈЕДНОГ ДОМА

Руговска клисура, 30. април 1960. године. Ноћ. Крупан и мокар снег нагло покрива тло. Све нам је изгледало равно. Једино нас је бучање надошле Бистрице, дубоко испод нас, убеђивало да смо давно изашли из Метохије. Иза нас је остало Дрвље, а пред нама до Бјелухе има још доста. Журили смо, јер је снежни покривач постајао све већи, а влага истопљеног снега увлачила се кроз виндјакне.

Негде у Котловима, висока тутњава прекида монотонију и хук реке, сручивши се у клисуру. Претрнусмо. Усови! Шта сад? Натраг - Пећ је далеко, а пред нама су лавинозни терени Котлова. Снажан дифузни блесак који је одмах затим пропратила још јача тутњава, врати нам самопоуздање и снагу. Грмљавина, тако неуобичајена за ово време.

У касну ноћ Паја (Павле Радосављевић) и ја стигосмо у Бјелуху. Раширили смо мокру опрему у пустој трпезарији, па се без вечере предадосмо прстељама и сну.

Ујутру је освануо диван сунчан дан који је заслепљивао белином и светлошћу. Преко Чакора и Велике стигосмо у Плав – циљ нашега пута.

Тако је започела прва акција за изградњу дома у Грбаји. Не сећам се ко је први покренуо идеју за градњу дома, али се добро сећам састанка Управног одбора ПД "Раднички" на коме смо одређени Павле Радосављевић, Живојин Градишар и ја, да испитамо могућности и предложимо место, начин финансирања и изградњу дома. Касније смо на следећој Скупштини одређени као Одбор за дом у Грбаји.

Пошто је био Први мај, нисмо могли ићи у општину, већ смо се са руководством општине састали у старом хотелу "Плавско језеро" и веома брзо добили одобрење (наравно усмено) и моралну подршку за рад.

То су били први кораци, а већ првог јула требало је да почну радови. А паре? Онда смо били сиромашно, много сиромашно друштво. Међутим, наша љубав за планине била је неизмерна. Она је створила снажно и чврсто језгро високогораца и алпиниста који су чинили окосницу алпинизма Србије. Од 11 алпиниста у Београду (у другим местима скоро да их није ни било), у "Радничком" их је било седам:
Звонимир Блажина, Живојин Градишар, Иван Стојановић, Бранко Котлајић, Милутин Родић, Милан Матић и Велибор Станишић. Осталих четири (Растко Стојановић, Добрица Гаћеша, Мирко Стојановић и Бранко Турин) били су из ових осталих београдских друштава. Ти кадрови, који су били не само позната имена већ и признати радници, преузели су од Планинарског

савеза Србије један течај за планинаре из ПД "Мироч" - Смедерево, који је требало да буде у августу. Инструкторске дневнице и путни трошкови, као и сви остали трошкови, стигли су на рачун Друштва и кућа је могла почети да се гради.

Већ првог јула око места будућег дома никли су шатори градитеља. Копани су темељи, привлачена из шуме грађа за скеле и друге потребе. У ископаној кречани гасио се креч. Слагао се камен око већ ископаних темеља куће, који смо одабирали поред пута између Граничарске и Прве ливаде. Тај камен су арабом преносили Адем и Шабан Дураковић. Песак су превлачили Мехо Ђурановић и Шаћир Пјетровић на коњима, на чијим самарима су била уграђена по два сандучића из којих се истоваривао песак повлачењем дашчице на дну.

Дом је зидао Авдо Чекић из Гусиња, али све радове сем мајсторских, радили смо сами. Жао ми је што не могу да се сетим свих оних који су те прве године били на акцији, популарно названој "Први будак Грбаје". Сећам се Павла Радосављевића, Жике Градишара, Растка Стојановића, Маје Филиповић, Добрице Лазића, Радета Петровића, Вере Стаменковић, Милорада Милеуснића, брачног пара Мадић, младог Којића и још неких младих људи, чији су ми ликови остали урезани у сећање али, нажалост, не и имена.

У помоћ су прискакали, кад год су могли, и граничари из карауле која је у то време била испод градилишта, заправо садашњи Дом гусињских планинара. Свакако, мора се истаћи и марљиви водник Вељко Грба, који нам се тада, а и касније увек налазио у помоћи.

У јулским напорима, из дубоких темеља изашли су зидови скоро до прозора. Ти камени зидови, дебели 50 см, били су упечатљив доказ рада. А онда је почетком августа дошла група од око 20 течајаца из Смедерева. Њихов вођа пута била је Милица Обрадовић, чији је ауторитет добро дошао током целог течаја. Настао је други режим, јер се једног дана ишло на обуку и на успоне, а другог на радилиште. Ипак, за тих двадесет дана било је завршено приземље и почео рад око поткровља. Јапија је била букова, јер је буква једина врста дрвета око дома. Дрвеће је обарао секиром и спуштао коњима Рацо Рачевић, такође из Гусиња.

У јесен је кућа покривена буковом шиндром. Кров није био завршен, јер није уграђена "столица" - потпора за рогове. Снег је те зиме био велики. Део крова није издржао терет, али је поправку истог, као и израду оштећвне јапије и шиндре, извршио бесплатно Авдо Чекић. Кућа је те 1961. године била под кровом.

Јесен 1961. и прва половина 1962. године проведена је у занатским радовима. Столарију је радио Рамо Ђосовић, а подове, степениште, дрвене опшиве у трпезарији, спаваоници, степеништу и израду балкона – Иљо Радончић, који је израдио и столове и клупе.

Двоспратне кревете смо добили јефтино из Скопља (вишак после земљотреса) а постељина и ћебад су купљени нови.

Две "краљице пећи" сам пренео из своје куће, како би се Дом боље опремио.

За ово време одржано је више течајева, код којих су се инструктори и други (кување, набавке, организациони послови) одрицали уобичајених.прихода, док је Дом, једно време и неопремљен, наплаћивао смештај и исхрану течајаца.

Значајан је приход прикупљен од "циглица". Направљени су посебни блокови признаница и сигуран сам да није било члана Друштва који није приложио знатнија средства. Таквих је било и међу београдским и другим планинарима. Од друштава, истакло се ПД "Ђеровица" из Пећи.

Временом, Друштво је почело да прима редовне дотације. и приходе, па је било пара и за дом. Али, два добра не иду увек заједно. Чланство је почело да се осипа. Неки су заувек остајали у планинама, неки се тихо и нечујно повлачили, а неки, као ја, нагло као метеор утонули у мрак.

"Раднички" у тим годинама (пре и после 1970.) није имао много избора. Одбор за дом није радио, а дом је захтевао сталну бригу и рад. Није било времена за полемику и састанке. Друштво се обратило Планинарском савезу Београда за помоћ, како би се дом одржао. Међутим, ни Планинарски савез Београда није имао снаге, па је позвао сва друштва да се унључе у ову акцију, с тим да једно друштво буде носилац посла.

У то време сам радио у Машинском центру "Београд", у којем је далеко пре мог доласка постојало Омладинско планинарско друштво "Београд". Са њима је "Раднички" одлично сарађивао, углавном водећи омладинце на озбиљније походе. На инсистирање тадашњег председника Друштва, Благоја Новаковића, дом је поверен на управљање ОПД "Београд". Међутим, ни "Београд" није имао пара за било какву озбиљнију акцију. Зато сам на једном састанку Планинарског савеза Београда затражио солидарност и помоћ од свих београдских друштава. Она је била знатна, иако недовољна за потребне послове око адаптације дома. Велибор Станишић, тадањи председник ПД "Раднички" дао ми је гарантна писма којим смо купили лим у Београду и даске (око 2 м.) у Плаву. Вредност овога материјала била је већа од прилога свих београдских друштава. Новчано учешће ОПД "Београд" је у односу на стање прикупљених средстава, било симболично.

Већ у пролеће 1974. године почели су радови на измени крова, јер је букова шиндра дотрајала и почело је у дому да прокишњава. Акција је спровођена узастопно неколико субота-недеља. Радило се целе суботе и недељом до подне, а онда натраг у Београд. Углавном се путовало мојим Москвич-караваном. Њиме је из Београда пренето и 600 кг лима. У радовима су учествовали Слободан Величковић са оцем, ВК лимаром и још једним његовим колегом (који се теже повредио павши са крова), Драгољуб Јанковић, Мирољуб Аранђеловић, Чедомир Пантелић, Коста Манакоски, ја - као и још два момка од којих се једном сећам имена - Тома, а другом, нажалост, ни то. Дом је поправљен, направљени нови кревети, купљени јоги душеци, постељина и делимично обновљена кухиња.

Несрећа је да данас, када предстоје озбиљне адаптације и проширење дома, и за то, у овим временима, постоје обезбеђена средства, поставља се питање ко ће и како домом управљати и одлучивати о његовој судбини. Тек сада увиђамо величину и високу планинарску свест планинара "Радничког". Они су 1973. године, свесни својих умањених могућности, затражили помоћ и препустили управљање другом који ће моћи да одржава дом. Данас, као да постоје идентичне околности – али у обрнутом смеру. "Раднички" је данас Друштво у снажењу и у стању је, једино у Београду, да Дом поправи и прошири и тако га прилагоди за савремено коришћење.

Дом мора да прима што више планинара, јер је то основни разлог његовог постојања. Ово ће повећати и сопствени приход дома, што треба да буде и глагвни вид његовог финансирања.

Бранко Котлајић

ПЛАНИНЕ У НЕКИМ НАРОДНИМ ВЕРОВАЊИМА

Народна машта је одвајкада била заокупљена изгледом и значењем простора. Планине, као одређени структурни облик простора, дуго времена биле су тајна. Чињеница да је тек средином XVIII вена започело освајање и истраживање тих последњих двлова анекумене. Супротности као што су ненастањеност и лепота, суровост и рајски изглед, створиле су у народу осећај страхопоштовања, као једног од битних елемената мистичности. Због тога грчки богови обитаваху на Олимпу, док Индуси видеше стожер Весељене у планини Меру. И код нас постоје трагови богова у називима многих врхова.

Етимолошки, реч "планина" значи "велика површ" јер је аугментатив (увеличавајући) од индоевропског корена "План" (сетимо се речи "планиметрија", "планета" итд). Иначе, према српском народном веровању, брда и планине настадоше тако, што Господ није могао небеским сводом да прекрије Земљу јер је Земља била равна и далеко већа од неба. Принуђен, Бог је рукама сабио и смањио Земљу, тако да се на њој појавише неравнине - брда и планине. Друга, раширена легенда, присутна је међу Црногорцима и Арбанасима. Она вели да се Богу подерала врећа са камењем које, расувши се, створи многобројне гудуре.

Стварање мањих форми рељефа такође је поткрепљено митом. Ова прича се може забележити свуда у Југославији: "Изашла баба са козама у планину. Био је март месец, снег почео да се топи. "Сечко-печко" (сечко - стари назив за фебруар), серем ти се на белу браду" - ругала се баба фебруару, пошто су његови студени дани прошли. Светећи се, Сечко је позајмио марту 3 дана, те су се баба и козе смрзли. Остала је само гомила камења са којих у пролеће капље вода. Треба напоменути да у нашој оронимији постоји Бабин Зуб, Бабаљача, Козјак и сл., што није случајно.

Кад је пак реч о језичком култу дохришћанских Срба, познато је да су они приносили жртве ("требу") по шумским гајевима и планинама. Отуда и називи Требевић, Требовац, Трепча. Такође су присутни и њихови богови у именима Видове Горе, Троглава , Перуна, Богдаша итд. Слично Индусима, Срби сматраху планину ослонцем небеса. Вук у "Рјечнику" бележи народно веровање да је Дурмитор "со'а небеска" (тј. небеска соха, ослонац).

Наравно, постоје још многе занимљвости, али о томе у следећем броју "Билтена".

Владимир Јанковић

П Р И Ч А О П Е С М И
и л и КОРИСНА ПОСЛЕДИЦА ЈЕДНОГ ПЛАНДОВАЊА

Август 1988. године, борик на Дунаву у близини Голупца. Звезда припекла, од земље се диже јара и задржава под крошњама. Термометар се "заглавио" на 32. подеоку, у шатору пакао а барометар још не показује промену времена. Од топлоте и мириса боровине Владу Јанковића - "Шулца" као да је ујела Це-це мува, мада ни писац ових редова не може чисто да дође к себи. Где седнемо, ту и заспимо. Будимо се обливени зној ем. Ни након три дана нисмо се аклиматизовали. Од купања и туширања "слаба вајда". Требало је некако разбити ту непрекидну дремљивост:

- 'Ајде, бре, да одсвирамо и отпевамо нешто. Зашто смо вукли ту гитару са нама?

- Добро, чуј ово... Моја ствар.

- Добро "звечи". Него, што не бисмо направили "химну" Друштва. Догодине је четрдесетогодишњица, па што да не покушамо!?

- Важи. Само, хоћемо ли нешто "торжествено", фолклорно или сонг?

- Зависи од текста. Него, пусти ме да напишем пар стихова, па ћемо видети даље.

Тако је кренуло. Али, како написати песму о планинарима и природи а да при томе не банализујемо ствар на нивоу заљубљене шипарице? Треба дати неку радњу. Одакле почети? Од почетна, од поласка, а то је у највећем броју случајева ујутро.

"Када јутром зора сване, када лептир на цвет стане."

Није лоше. Шта сад? Дакле, осмерац са цезуром између четвртог и петог стиха.

- Шулц, шта ти мислиш о овоме?

- Добро је, него, шта даље?

- Ма, треба ми још неки уводни опис, али тако да се строфа заврши у стилу да тада идем у планину.

- Кад се птица у небо вине?!

- Је'н, два, три... Деветерац, да скратимо за слог: "Кад' се птица небом вине"!?

- Супер, "тада идемо у планине!!"

-ОК, ето ти мотива за музику, ја "одох" даље.

И поново писање, прецртавање, цепање свеске. Ко каже да је сваки почетак тежак? Можда и јесте, али почетак је ствар инспирације а наставак је најтежи. Да ли је инспирација довољно велика да одржи целу песму до краја? Како истерати целу причу и при томе одржати ритам и стих? Куда сада да кренем? Па, на врх. Јесте, али на врх не могу да полетим као соко.

Нисам ја у трећем стиху прве строфе. Па и није нам врх једини циљ, његово освајање више дође као "круна успеха" Лепо, па морам преко ливаде, поља и кроз шуме. А-ха, "Преко поља и кроз шуме". Али зашто? "Жељан дивне авантуре".

- Шулц, слушај. "Преко поља..."

- Одлично, чуј ово...

- Браво. Само, прва и друга строфа ми делују као једна. Немој да понављамо мелодију, треба је продужити даље.

- Имаш право. Него, како ти делује овај прелаз из Це-дура у А-мол?

- Није лоше.

- Нека друга строфа буде у молу. Покушај да одржиш стил прва два стиха. Потом дај неки ударни рефрен.

- Добро, мада "Раднички" баш није много "распевана" именица.

И тако, стих по стих, завршисмо посао за пар сати. Затим је настало усклађивање музике са текстом и текста са музиком. Резултат рада је видљив на насловној страни овог "Билтена".

Претпремијера била је оног дана када је Пеца Смиљковић дошао по нас и наше платнене кровове. Свидела му се, па смо касније извели у два наврата наше мало дело пред чланством, коме се такође допало.

Не патимо од уображења да смо створили "ремек-дело". Напротив. Жеља нам је да објављивањем ПЕСМЕ ПЛАНИНАРА "РАДНИЧКОГ" на насловној страни, ова песмица стекне популарност међу члановима. Чланство ће, у то смо убеђени, већ извршити модификацију текста и мелодије, па ћемо практично, тек за извесно дуже време имати коначну верзију. Сматрамо то нормалним животом једне песме, односно сонга.

И на крају, због недостатка простора на насловној страни, објављујемо текст целе песме:

Када јутром зора сване,
када лептир на цвет стане,
кад' се птица небом вине,
тада идем у планине. (2 пута)

Првно поља и кроз шуме,
жељан дивне авантуре,
птицама се одазивам,
горсном врху осмехивам. (2 пута)

Реф.: У планине, у планине, зове глас,
са "Радничким", са "Радничким",ево нас. (2 пута)

Поток бистри тај жубори,
планинар да се одмори,
а док ветар тихо шушти:
"Стани мало, ранац спусти." (2 пута)

Ваздух, вода, шума, небо,
сви другари планинари
и планинсно лепо цвеће.
Зар постоји веће среће? (2 пута)

Реф.: У планине ...

Ненад Лочкић

МОЈА ПУТЕШЕСТВИЈА

Спознати себе је највећа мудрост. Тражењем себе, човјек долази до сазнања да је живот једина вриједност коју има и да има смисла само ако је у јединству са природом и њеним законима. Бити с природом то је бити Ја.

Путовањима се упознаје природа у свој снази, раскоши и тајанству: нови крајеви, људи и обичаји; оплемењује се душа и свему се даје виши смисао.

Моја прва путовања везана су за околишје брда Орловаче, Небесића, Купињака, над којима кружи јастреб и са висине види шумну Уну и сва пространства и даљине. Ту је процвјетала моја знатижеља: Шта је тамо? Шта је иза. .. шта је у тим плавим даљинама?

"У слутњи, у чежњи даљине, даљине;
у срцу, у даху планине, планине.
Тамо, тамо да путујем..."

Из брда пут ме води у даљине и пространства равнице и поља златног класја, гдје Дунав љуби Стражилово и винограде Фрушке Горе, док се са манастирсних торњева разлијежу вечерња звона.

Ићи у брда - нови је доживлај. То је нешто више и ту се дотиче трећа димензија. Требевић, Триглав, Богићевица, Горњак, Гучево... Обузима ме радост од стремљења врховима. Ту си ближе сунцу, еонима,... самоме себи, јер одувијек је човјек тежио висинама.

Походећи Острог, Метеоре, Сунион и Делфе, дивила сам се узвишеном јединству људског духа и природе.

Док сам се пењала ка врху Везува, нисам ни слутила какво ће осјећање у мени изазвати величанствена снага природе која траје хиљадама година. И данас се из гротла испарава....

"Тек сад се кајем што нисам више
земним пролазио шаром."

Душанка Самац

ГЛУВО ДОБА

Колико сам пута пролазио кроз ову долину. Кроз сва годишња доба. И дању и ноћу. У друштву и сам. Међутим, ова ноћ као да је изузетна, потпуно другачија. Небо је застрто облацима, па се пут само наслућује. Ипак, не палим батерију. Ходам познатим путем.

Можда то ходање у хладној августовској ноћи, без друга и светла, ствара нове утиске. А можда је и ова ноћ посебна. Ипак, ту је и једно и друго. Ноћ без друга и светла је ноћ слушања. То је ноћ када чуло слуха покушава да прими било какве информације. А њих нема.

Ходам и ослушкујем ноћ.

Пролазим долином поред познатих ограда, камених зидова, шумарака и усамљеног дрвећа. Пролазим и покушавам да ухватим још нешто сем потмулог бата мојих ципела и једва чујног шкрипања ремења на новом ранцу. Не, нема ничега што би уво примило и забележило живот око мене.

Не чују се ни пси разбацаног сеоцета кроз које пролазим. Они су ми увек лавежом стављали до знања да су ме осетили. Нема ни шума бучне Црне Доље и Бистрачице. Дуготрајне летње жеге поразиле су њихове снажне токове, а остатак воде је горе високо сведен у воде које мирно и нечујно одлазе ка Гусињу, натапајући ливаде и кукурузне њиве.

Нема ни једног цврркута птица. Оне су се уморилe од целодневног сакупљања хране за младунце. Сада, уморне и прибијене у гнезду, ченају јутро.

Нема никаквог звуна, никаквог шума, само бат мојих ципела и мрак потпун и непрозиран. Тај бат, и поред гумених профила на ђоновима одзвања у овом муку, неприродно снажно.

Чини ми се да у овој тишини разабирем једва чујно зујање у мојим ушима. Да нисам оглувео? Накашљах се, и звук удари у уши и нагло нестаде у тмини. Ипак је самном у реду. Па, ја сам и досад слушао своје кораке.

Ходам. Тишина, мир и никакво ваздушно струјање. Само кораци који одзвањају равномерно и једнолично, као клатно на зидном сату, указују да време није стало.

Чини ми се да ходам читаву вечност. А знам где сам. Ту сам, на пола пута, предамном је Савића чешма, чији ћу жубор ускоро чути.

Увек сам поред чесме седео на обореном деблу. Увек сам полако у прекидима пио студену воду и гледао; некад диван осунчани предео, некад звездано небо. Једне ноћи нас је тукла киша од Гусиња до дома. И онда смо застали крај чесме. Ево, ноћас сам ту пред њом. Чујем је. Шаком тражим хладни млаз, али га налазим рукавом. Хладноћа улази у мене и ја се отржем од чесме. У ствари бежим. Сметао ми је тај, дотад разгдраган шум пун снаге и живота. Сада је то био хладан и нелогичан шум у дотадањем миру и тишини.

Ускоро је више не чујем. Поново је тишина која, што се више удаљавам, почиње поново да смета. Убрзавам кораке, али ми изгледа да је њихов бат онај стари, једнолик и равномеран.

Најзад скрећем на ливаду. Кораци се на трави скоро не чују. То је у почетку олакшање, а онда се усамљеност повећава до непријатности. Ипак су ти кораци били пратилац и друг у тамној ноћи.

Дрбро је, дом је близу. Треба само погодити пролаз кроз бодљикаву жицу бивше карауле. Маших се батерије, али одмах и одустах. Зашто бих палио? Пролаз ћу сигурно одмах наћи, али то светло, тај млаз батерије био би безуспешан напад на ово царство потпуног мрака и савршене тишине.

Пред домом сам, и лупам. Ти ударци у метална врата одјекују ми као ратни рафали. Врата се отварају. Са њима у мрак излеће сноп светлости гасне лампе, који ме заслепљује. А онда повик: " Где си досад?"

Нема више мрака, нисам више сам. Сабласно мирна и тиха ноћ остала је замном. Била је пуна немира, слутњи и неизвесности.

Био је то мој први сусррт са глувим добом.

Те ноћи нисам дуго заспао.

Бранко Котлајић

ШАР ПЛАНИНА

Читаву ноћ беснела је вејавица, зато нам је пропала замисао да преноћимо у нашим "иглоима" јер је температура спала на минус 27 степени.

Баш штета, прошли дан смо, подељени у групе (4-6 чланова) имали задатак да од приручних средстава себи изградимо склониште у снегу, где бисмо провели ноћ. У мојој групи, нас четворица смо лепо радили, започели смо и довршили наш "игло" за разлику од неких других. Био је прилично простран јер смо лепо сви могли да се несметано испружимо. Улазили смо кроз тунелчић дужине од једног метра. За нас деветнаестогодишњаке то је било квалитетно ново искуство, коме смо се радовали као деца. Ушли смо у игло, сместили се лепо, угасили смо ручне електричне лампе и упалили "миликерц" свеће. Изгледало нам је као новогодишња бајка, угодност је преовладала нашим осећањима.

На велику нашу жалост, време се нагло погоршало и захладнело те су нас све вратили у дом на спавање. Нас четворица смо и поред свега желели да ноћ проведемо у "иглоу" те смо с ћебадима у наручју кренули у извршење свог наума. Спречио нас је наш инструктор Бркица. Надимак је наравно добио због својих танких брчића испод импозантног носа. Веома смо га ценили и поштовали због његовог очинско-другарског односа према нама, имао је 56 година. Уввн смо га слушали без поговора али тада смо били тврдоглави, инсистирајући да идемо у наш "игло" и тамо пренећимо. Успели смо само да зарадимо заиста оригиналне псовке. Иако су

веома вредне, није место да их износим овде, јер су лична својина, те без његовог одобрења није ред. Зарадили смо и врућу "заушку" онако дату из милоште и лубави с његове стране. Био сам на зачељу пркосне групе која се подвијеног репа враћала у своју собу, али сам га чуо како себи у брчиће мрмља: "М.... ли им блесаву, да ми се поразбољевају, има дана, бре, кењци". Замислите! Још гласније је добацивао: "Марш на спавање и да ми нико није нос промолио, ја бдијем, све видим и све чујем". Не тврдим да и ми нисмо себи у браду нешто мрмљали али нечујно. Био је у праву, смрзавали смо се и у креветима, мраз је цепао а дом је имао лоше грејање, био је стар.

Те године 1968. ситуација је била мало шкакљива код нас. Обзиром да смо били близу албанске границе, ноћу смо стражарили испред дома. Ноћи су биле језиво хладне те смо се на стражи смењивали сваког сата. За стражу наредне ноћи Бркица ,је имао четири "добровољца" за најгоре смене, од поноћи до четири сата иза ње. Чак се усудио да нас пред свима похвали као "добровољце" што је била очита неистина, да не кажем лаж јер су се остали смејуљили ко...

Добио сам смену од поноћи до сат иза, уз то једну празну "танџару" пушку модел П-48 сигурно из те године, 20 запечаћених метака и бунду. Бунди сам се највише обрадовао. Није ми било пријатно, што од зиме што од прича да свашта може да се деси, цупкао сам бежећи од дрхтавице и лоших мисли. Стражарио сам испред улаза у дом, испод шниљаве сијалице, одлична мета сваком ко је хтео "грудвом" да ме гађа. Около је био мрак осим још једног шкиљавог светла педесетак метара ниже које је осветљавало један мостић.

Обрадовао сам се кад је до мене дођушила кујица, шарпланинске расе. Њој очито није било хладно јер ми је стално зубима вукла крајеве бунде, жељна игре. Још један живи створ уз мене. Окуражио сам се и сигурно бих почео звиждати да није било толико хладно да сам дисао на "кришке" ловећи топлији ваздух из оковратника бунде. Из неканвих полу-мисли тргло ме је тихо режање кујице, унезверено сам почео около да зракам. Начисто сам се охладио, можда сам ја већ мртав, сигурно је већ неко пуцао а погођени не чује пуцањ. Имао сам шта и да видим кад сам поглед приковао за мостић. Код мостића - вук и то баш испод светла. Ослушкивао је и нешто меркао, окрећући главу час лево, час десно. Кренуо је и за њим још шест - седам његових сабрата. Прешавши мостић, брзо су се изгубили у тами. Остао сам забезекнут, ни ја ни кујица ланули нисмо.

Прену ме глас: "К'о по реду вожње, већ пар ноћи ту пролазе у исто време, мора да је исти чопор". Иза мене је стајао наш домар, комплетно обучен. Поред сељака-мештана он је овде био најискуснији човек, јер је годинама живео у дому. Надовезао је: "Немој причати својима, да се без потребе не узбуђују. Овде немају шта вуци да покољу, а доле у селу људи добро чувају своја стада. Већ сам их упозорио на овај чопор". Отишао је са својим псом а мени је убрзо дошла смена.

Сутра дан нисам могао да издржим и већини пријатеља сам испричао шта сам доживео, многи ми нису веровали. Следеће ноћи у мојој бившој смени, јер су нас увек мењали по сменама, било је двадесетак младића жељних да виде призор. Ја нисам био с њима, стидео сам се домара иако му нисам обећао да нећу ништа рећи. Призор с вуцима се поновио. У узбуђењу, група је почела да виче и скаче. Срећом, домар није дозволио да се пуца иначе би свашта било. Неколико дана иза тога, избегавао сам сусрет с домаром. Сцена с вуцима се више никад није поновила.

Тај месец у мом животу стоаховито је брзо протутњао. Спавали смо неколико пута у нашем "иглоу" када је хладноћа била подношљива. Научили смо добро да скијамо. На крају смо постали и некакви инструктори, положивши "испите". Много више сам научио о људима и њиховим ћудима као и о ћудима природе, о себи самом понајвише. Распршио сам многе своје илузије, а та нова искуства помогла су ми да престанем бити брзоплето градско дерле.

Петар Смиљковић

Анегдота

МИРКО "ПИЈАНИЦА"

(Исечак из необјављеног записа
"Планинарска истраживања" 1956. године)

Чекале су нас недовољно познате Морачке планине, које су, према предавању Бебе Нешковића, биле недирнути алпинистички рај...

...Цело време док смо на Трешњевику чекали неки камион за Матешево и Колашин, задовољно сам трљао руке и убеђивао Жику и Мирка да је ово до сада био несумњив успех, али у Морачким планинама биће круна овогодишњег рада. "Не" - рече Жика – "ово до сада је био добар пасуљ са сланином, а Морачке планине ће бити запршка". Ја сам, опет, трљао руке и понављао "запршка, браћо, запршка".

Мирно је на ово гледао друкчије. Управо као пушач, који је још пре 6 дана на Комовима попушио последњу цигарету, не рачунајући оне трунчице из преврнутих џепова, које су он и Растко увијали у тоалет-папир и неизменично вукли. Зато одби оваква гледања, са тврдњом да ће Морачке планине бити најслађи дим.

Због тих цигарета - тачније због немања цигарета, пришио му се надимак "пијаница". А он то никада није био. То се збило овако:

Растко и ја смо се касно поподне вратили са успона. Био сам гладан, али Мирка, мог "шатоског цимера" није било. Запитах где је и неко ми одговори дз је отишао на Трешњевик, ако може да нађе цигарете (У то време, дом на Трешњевику имао је пиће, али не и цигарете – примедба Б.К.). Замислим се само тренутак и интрига је била скована. Овде га скоро нико није познавао. Затс сам направио очајан израз лица и питао: "Је ли отишао сам?". "Да", одговорили су ми, већ ме гледајући испитивачки. "А је ли понео нож?". "Да" - опет је био одговор. (Већина планинара у то време носила је о појасу ловачке ножеве - прим. Б.К.). Онда се ја ухватих за главу и завапих: "А што га пустисте, црна браћо, тамо ће бити мртвих". Онда им, на брзину, објасних како је он врло кротак док се не напије, а кад нађе у близини пиће и кад се напије, онда следи нож и... Ту застадох за тренутак и превукох шаком преко грла.

Наста пренеражење и узбуна до размере коју нисам очекивао. Растко се први снађе и одреди екипу која ће спасавати Мирка и Црногорце, који се сигурно ваљају у крви по Трешњевику. Ја одмах изјавих да не смем да идем због неких нерашчишћених рачуна на Каранфилу.

Екипу је повео Мирко Стојичевић, иначе инспектор СУП-а, који припаса пиштољ. Остали су носили ужад, прусике и згодне приручне штапове, да не кажем тољаге. Брзим корацима пођоше ка Трешњевику. Ја стрпах у џеп комад хлеба и конзерву, пребацих пешкир - као пођох на Јанкова корита да се умивам. Само сам још чуо Растка нако виче Мирку: "метак у цев".

Сунце је већ залазило, кад из шуме чух доле из логора грају. Чујем да нено пита за моје здравље. Опет разговор више лица, па смех. Значи, попустили су. А онда неки глас:"Нека, показаћемо ми њему како се пева на јутрењу". По мраку сам се увукао у шатор.

Ето, тако је било. Сада, да се изразим савремено, прозивам Мирка да исприча како је код њега било.

Бранко Котлајић

О АКТИВНОСТИ НАШЕГ ПЛАНИНАРА-ВЕТЕРАНА У 1986. ГОДИНИ

Тик по завршетку студија, јула 1937. године, три члана Удружења студената – планинара Унизерзитета у Београду одлазе у Албанију, на 2694 метара високу Маја Језерце. Били су то Бранислав - Брана Церовић, неуморни прегалац у високим планинама, Дарко Видановић и Стеван Крстић. Тако су Брана и Дарко (дугогодишњи чланови ПД "Раднички") са Стеваном Крстићем (који је одавно живео у Аустралији) били наши први планинари који су уживали у видокругу са највећег врха Проклетија.

Прав, здрав, Брана ни данас не мирује, па из његове богате прошлогодишње активности издвајамо оно најзначајније.

Извео је по једну групу из Словеније и Хрватске (у свакој по 40 учесника у организацији ПД "Равна Гора" из Вараждина) на највиши врх Дурмитора, Боботов кук (2523 м.), те на Савин кук (2313 м.) и Црвену греду (2175 м.). Нису мање вредни ни изласци са две мање групе планинара (из Титограда и Загреба) на Боботов кук, Шљеме (2455 м.), Међед (2267 м.) и Пруташ (2393 м.).

Појединачно вођење немачких и београдских планинара на Планиницу (2330 м.), Међед и Боботов кук само су допуна ове његове активности, па ако се има у виду да ово, како се то обично каже, обавља без икакве надокнаде са било које стране и да је неким учесницима ових тура поделио по примерак карте Дурмитора размере 1:25000, а странцима-планинарима водич по Дурмитору на немачком језику - онда је пред нама најбоља слика свесрдности овог нашег старосте са Дурмитора.

Постојао је, међутим, и други вид Церине делатности. Пошто је годинама радио на мрежи маркација дурмиторских стаза и прелаза (уз помоћ Бранка Штефанца, такође нашег члана, као и других планинара, па и својте, да кажемо), прошлога лета латио се проширења и обнове те мреже. Тако је настала новомаркирана веза између Црвене греде и Планинице преко катуна Новосела и Алишнице и обновљена маркација на Међеду - од Струге до превоја 2170 м. на Малом Међеду и од Струге до превоја 2160 м. између Малог и Великог Међеда.

Са Пруташа сада води директни правац до дома у Шкркама, као и са Планинице, од врха до дома у Шкркама. Цера је обновио и маркацију по гребену између Боботовог кука и Безименог врха, ноју је с правом означио Б. Штефанац.

Све ове радове изводио је у за то погодне дане, од половине јуна до краја октобра, користећи с почетка да, тренинга ради, изађе и на неки врх преко 2000 метара, бар сваки други-трећи дан. Тако је смогао снаге за своју трећу посете Алпима у иностранству, од 28. августа до 12. септембра 1988.године.

Прве седмице, у друштву пријатеља - планинара из Аустрије, изведе успоне на Ортлер (3474 м.) у Цилерталским Алпима и Шенбилхорн (3225 м.) а у Штубаи Алпима успоне на Даункогел (3330 м.) и Цукерхитл (3507 м.).

Следеће седмице, у друштву двојице планинара из Холандије, извршио је успоне у Ецталским Алпима: Вајсзешпице (3518 м.), Фрухткогел (3497 м.) и Силимаун (3600 м.), док им је покушај успона на Вилдшпице (3772 м.) осујетила мећава.

У лето 1989. године Брана Церовић је намеран да изведе још неке успоне у Ецталским Алпима и Силерети, па му пожелимо време без мећаве, као и доброг сапутника из наше средине. А за ово, лане остварено, из свег срца свих нас: БРАВО, БРАНО !

Звонимир Блажина

У СЕЋАЊУ НА ПРОКЛЕТИЈЕ НАД ГУСИЊЕМ

Од оних дана кад сам први пут учествовала у походу на Проклетије за време јулских празника 1960. године, често се у мислима враћам у тај крај. Па иако по природи ствари успомене с временом губе сјај, њихови трагови док живимо зраче топлином.

За већину нас, био је то први сусрвт с овим крајем, у који смо стигли у рано јутро после путовања возом и аутобусом током непроспаване ноћи. Из Гусиња смо кренули у долину Грбаје према месту у близини карауле, где смо поставили шаторе.

Док смо се приближавали планинама, призор око нас је био величанствен: стеновите падине и оштри врхови Проклетија били су прекривени снегом, а у долини су из густе траве израњале високе стабљике белих рада и другог разнобојног цвећа.

Већ првог дана по доласку кренули смо на Волушницу, одакле се поглед пружа на масив Проклетија и наизглед недостижне врхове Каранфила, обавијене маглом и облацима. На зеленим пропланцима Волушнице живот је био у пуном замаху. Из огњишта у катунима дизао се дим, а на све стране белеле су се овце на испаши. Набујали потоци кривудали су низ падине на којима су испод снега ницали љубичасти цветови мразовца.

Наредних дана, у предаху одлазило се до суседних ливада, на Застан, Караулу и оближње врхове, а онда је уследио успон на највиши врх у овом делу Проклетија - Каранфил. Успон је био дуготрајан и напоран. Газило се по сипару, снегу, камењу и оштрој трави док су се на небу смењивали облаци усковитлани јаким ветром који је продирао кроз кости. Повратком у долину у послеподневним сатима препричаван је и поново доживљаван, уз логорску ватру, сваки корак од почетка до краја.

Након неколико дана напустили смо долину Грбаје и упутили се у долину Ропојане. Шаторе смо подигли уз реку Врују на домак Вусања, последњег села на југословенској страни. Следећег дана, по дивном јутру, кренули смо преко Романа на Белић (Маја Розит), посетивши успут мештане у једном од катуна на том простору. Након успона који је трајао неколико сати попели смо се на врх Белића, чије је теме, испресецано гребенима, личило на снимке месечеве коре. Поглед са врха пружао се унаоколо на врхове Проклетија, чији се највиши врх, Маја Језерце, налазио у Албанији. Испод нас назирала се долина Валбоне.

Силажење са Белића трајало је сатима и у логор смо се враћали ноћу, по стазама које нам је осветљавао велики пун месец. Следећих дана добро нам је дошао одмор да средимо утиске и да у околини обиђемо и друге природне лепоте: Али-пашине изворе, Савино око и водопад Грље. Прескакали смо камење да се што више приближимо зеленоплавој боји Савиног ока, са чијег дна су мехурићи ваздуха избијали на површину. Дивили смо се снажном водопаду Грља, који се обрушава преко стене и понире у дубину, распршивајући око себе капљице прошаране дугиним бојама.

Пешачећи неколико сати, доспели смо једног дана и до великог језера Лићени гштарс, које, како су нам објаснили планинари, само повремено има воде, када се оталају велике количине снега са околних падина. Нисмо пропустили прилику - у њему смо се и окупали. Језеро лежи у пограничном појасу између Југославије и Албаније; на његовом крају стоји гранични камен докле долазе само стопе наших граничара. Зато и није необично што су нас зрели плодови црвених шумских јагода дочекали необрани.

Напуштајући Проклетије, задовољни и пуни утисака, свратили смо на Плавско језеро на купање и окрепљење, а вишак времена до поласка аутобуса за Иванград искористили смо да гледамо биоскопску представу намењену само нама. Свако је од нас у биоскоп донео врућ округли хлеб, који је мирисно мамио на оброке.

Данас, кад је уз напоре и залагање планинара "Радничког" изграђен дом у Грбаји на месту где су нам некада стајали шатори, посете овом крају постале су традиционалне. Одлазе тамо и нови људи, постижу се значајни планинарски и алпинистички успони, летњи и зимски, по врховима чија имена одају њихов изглед и обележје. Проширује се делатност и сарадња са другим планинарским друштвима у земљи, одржавају се течајеви са младим љубитељима планина, а по повпатку, на састанцима у Друштву, гледају се дијапозитиви и фотографије са тих похода.

И сваки пут наново, сећајући се првих дана проведених у долинама Грбаје и Ропојане, где смо окружени цвећем на мирисним ливадама и окупљени око логорске ватре слушали досетке планинара, чини ми се да се раздрагани дух отада увукао у ове просторе у којима смо оставили део себе.

Бранка Кнежевић

ТУ И ТАМО ПО ГРБАЈИ - И ПЕЊАЊА РАДИ

За јулсне празнике, јздан аутобус планинара из Београда и Смедерева боравио је у Грбаји. Поред уобичајених тура и успона ближих Дому, ишло се на врх Очњака, Северни, Велики и Јужни врх Каранфила. Тако су Миле Коцић и Мирко Мирковић стигли до Северног врха, а Рајко Рувидић и Влада Ковачевић до Великог Каранфила. Успут, девет смедеревских планинара завршило је летњи алпинистички течај који је водио З. Блажина. Инструктори су били наши "Памирци" Миленко Савић, Раца Милојевић и Маре Маринковић, као и Слободан Миловановић из Чачка, који је потом посетио Пик Тиндал у Валским Алпима). Пењана је смер "Радничног", Међумурска, Смер мештана и гребен на Јужни врх.

Непосредно пред семинар савезних алпинистичких инструктора (Матка код Скопља), македонски алпинисти су били октобра месеца у Грбаји и испењали Котловску смер, гребен Престола, са Јужног врха гребеном на Велики Каранфил, Грапу Копља и Северни гребен Северног врха. Ово су, поред осталог, радили у оквиру припрема македонске експедиције на Еверест, предвиђене за ову зиму.

О Новој години, планинари "Рудар-Геолога", "Београда", "Победе" и "Радничког" извели су успоне из Дома у Грбаји на Волушницу, Попадију, Љуљашевића Каранфиле и Очњак. Пажње су вредни успони Ненада Петронијевића из "Победе", иначе члана Алпинистичког одсека Планинарског савеза Београда, који је извео прво понављање гребенског пречења сва четири Љуљашевића Каранфила (од Првог до Четвртог и натраг), као и успон на Очњак из Љубокуће, гредином, са првенственим зимским силаском низ Гаћешину смер у Крошњу. Подсетимо се да је Ненад данас најуспешнији и најсуверенији алпинист-фотограф, чије дијапозитиве смо у неколико наврата имали прилике да видимо и на састанцима "Радничког". Поменимо и зимске успоне Радована Пејановића на Први и Други Љуљашевић, Волушницу и Попадију.

На крају, да не заборавимо и на Бранка Котлајића ("Раднички") и Радоњу Шекуларца ("Каранфили" - Гусиње) који већ дуже време студиозно обрађују овај део масива; надамо се да ћемо имати ускоро прилику да о њиховом раду читамо и у нашем Билтену.

Звонимир Блажина

IN MEMORIAM

ПРЕТЕЧА АЛПИНИЗМА У ПЛАНИНАРСТВУ СРБИЈЕ НИЈЕ ВИШЕ МЕЂУ НАМА
Рашно Димитријевић (1898 - 1988.)

Одласком професора Рашка Димитријевића са сцене збивања, алпинизам Србије остао је без свог зачетника који је давне 1927. године на Мон Егиј у Дофенским Алпима (Француска) начинио прве пењачке кораке у име планинарства овог поднебља.

Пуних 32 годинв потрајало је овакво Рашково кретање по врлети наших и других високих планина. На свом 61. успону, идући сам као и на већини својих успона, одрекао је право унутарњем гласу да га и даље, у његовој 61. години позива на овај рад. Вративши се са Ле-Рошер-д-Наја августа 1958. године, није се више пењао. Али је и даље остала његова блиска везаност за алпинизам и планине. Држањем слова на скуповима не само планинара, него и на оним бројним, другим, одмереном правом речју за праву ствар, пленио је пажњу људи за планину и оно што нам она даје у повратку са ње.

Рашкове фотографије из Доломита, Јулијских, Савињских и Алпа изван граница Југославије, вредне пажње и шире јавности (по речима нашег члана, проф. Бранибора Дебељковића, ауторитета у овој области), нису доживеле срећу његове писане речи. На изложбама нису виђене, у планинарским гласилима нису објављиване, пролазиле су кроз руке ретких, дарујућих очи тек блиских му пријатеља. И тако ће и остати. Као што би остала и његова писана реч, коју као да је избегавао, да није далеке 1938. у издању ПЕН клуба изашла његова прва нњига, КЊИГА 0 ПЛАНИНИ. Нико други до др Јосип Томиншек, тадашњи уредник ПЛАНИНСКОГ ВЕСТНИКА, написао му је предговор.

Испрва замишљена као роман, најављује се књига ТРОЈИЦА НА ЈАЛОВЦУ. Њен приказ у изводу објављен у сарајевском гласилу ПУТЕВИ (број 6/1973) указује на књигу уобичајену размишљањима Рашка-самохоца, који се ту и тамо са понеким и навеже. Тако је као сапутника на ужету Рашка имао и Јожа Чоп из Јесеница, одавно већ легенда алпиниста Словеније, а Рашко Аркашу Столипина, данас настањеног негде тамо на језерима Швајцарске. Отуд је природно што су баш ова двојица, уз писца, носиоци оно мало догађаја, зналачни описаних у књизи КА ВИСИНАМА И ЋУТАЊУ, коју Рашку 1981. године објављује београдски издавач Делта-Прес.

За ово своје дело на пољу планинарства, превасходно због искричаво ведрог описа живота алпинисте унутар њега самог, насталог у светлу који могу да понуде само високе планине, описа писаних у лирском тону, али далеко од лажне романтичности, Рашко је стекао широни круг читалаца и изван уске "стручности". Године 1962. добија врхунско признање Планинске Ззезе Словеније и свог матичног друштва "Очница". И то је, на жалост, све. А знамо да је једно време, око педесетих, тада још као члан "Авале", био на челу комисије за алпинизам Планинарског савеза Србије и да је у то време са младим алпинистима. покушао да преобрати алпинистичке изразе са словеначког и белосветских језика у нама доступне српско-хрватске. Знамо да је негде у то време био и начелник Алпинистичког одсека ПС Београда и да се тихо повукао, оставивши Одсек да га воде млађи.

На опроштају од његових земних остатака на Новом гробљу у Београду, као и на комеморацији, од планинарских званичника нико није прозборио ни реч у име нас планинара. Рецимо му бар ми овде, у нашем Билтену:

Хвала Ти Рашко, и за казано и за написано !

Звонимир Блажина

У ВИСОКЕ ТАТРЕ !

Од 13. јануара до 5. фебруара 1989. године, у две смене, планинари из ПД "Челик" - Смедерево и ПД "Раднички" - Београд провели су на зимовању у Татранској Ломници /ЧССР/ три недеље. Ово је било довољно не само за скијање и успоне на четири врха, него и да изблиза видимо како нам најбоље ваља да и радом у иностранству увеличамо 40 година трајања наше активности у крилу "Радничког".

ЛОМНИЧКИ ШТИТ /снимио: Владимир Коштиал/

На лицу места, у Штрпскем Плесу, успоставили смо везу са горским водичем и спасиоцем Павелом Вавром, као и професионалим фотографом Владимиром Коштиалом из Татранске Ломнице, аутором једне од монографија Високих Татри. Ништа мање вредан и важан биће и искусни Животије Петровић, председник Комисије за објекте у ПД "Челик", човек чврстих веза у Татрама и "ЛИТАС-у" из Пожаревца, који би требало да нас пребаци на десетак дана под Високе Татре (крајем септембра или почетком октобра).

За почетак, у четири туре, изведени су зимски успони на врхове:

Нос (2283 м.), Славковски штит (2452 м.), а затим и на Предње солниско (2093 м.), преко Ломничке Веже (2211 м.) и Ломничког Хребена (2200 м.) до Хребјонока (1285 м.). Круна свега био је алпинистички успон на 2632 м. високи Ломнички штит. Планинари Љиљана Љубисављевић, Драгоје Чикић и Бошко Вишекруна из "Челика", те Звонимир Блажина из "Радничког" су по свему судећи први наши земљаци који су са Ломничког седла (2190 м.) извели (22. јануара 1989. године) зимски успон југоисточним жљебом нагиба 45° до 65° и висинске разлике 450 м, на други по висини врх Високих Татри.

Овога лета надајмо се још бољим резултатима, када нас буде и више и бољих.

Звонимир Блажина

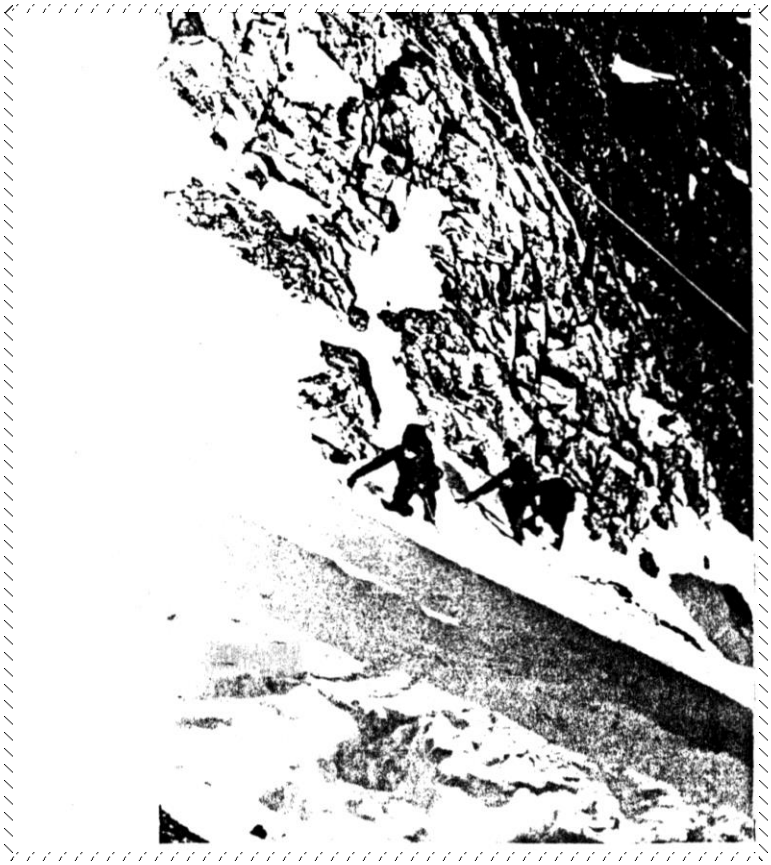

Под врхом Ломничког штита (снимила Љиљана Љубисављевић)

ИЗ ИЗВЕШТАЈА О ПРВОЈ БЕОГРАДСКОЈ ЕКСПЕДИЦИЈИ "П А М И Р '88"

Једанаест чланова експедиције ПАМИР '88 кренуло је на пут 15. јула 1988. године са београдске железничке станице за Кијев. Од Кијева до Џиргитала путовали су авионом, са преседањем у Душанбеу. У базни логор (4200 м) на глечеру Москвина стигли су хеликоптером 20. јула. Први аклиматизациони успон врше од 24. до 27. јула, а други, на Пик Четворице (6400 м.) 28.07. са досегнутом висином од 6200 м.

Од 03.08. до 05.08. алпинисти: Миленко Савић, Милисав Маринковић и Радослав Милојевић изводе успон на Пик Коржењевске (7105 м).

Повратком у Београд, 18. августа 1988. године (преко Џиргитала, Душанбеа и Москве) успешно је завршена прва експедиција београдских алпиниста на Памиру.

Ипак, најбоље је да нас о томе обавести сам вођа експедиције. Зоран Богдановић у свом извештају каже:

Када је председништво ПС Београда донело одлуку о организацији ПАМИР '88, алпинистички одсек је добио прецизне и јасне задатке:

- направити критеријуме за конкурс за пењачки део екипе,
- извршити избор кандидата за експедицију (пењачки део),
- извршити припрему кандидата (физичка, психичка, обезбеђење литературе и слично).

Све остале послове, пре свега обезбеђење финансијских средстава, преузео је на себе Организациони тј. Извршни одбор експедиције. Такође је на председништву ПС Београда договорено да пењачки део екипе сачињава 10-11 чланова, а организациони део (чији избор врши ПСБ) 4-5 чланова, што укупно чини 15 учесника експедиције.

Критеријуми за конкурс су направљени у Алпинистичком одсеку крајем октобра 1987. године и допис (прилог 1) је послат свим ПСД и ПД Београда. Избор пењачког дела екипе обављен је крајем децембра 1987. године. Кандидати су рангирани на основу изведених алпинистичких успона из личних картона, а према критеријумима југословенске категоризације алпиниста.

Направљен је план индидивуалних и заједничких припрема, са тежиштем на индивидуалним припремама. Неколико предвиђених заједничких тура није се реализовало у комплетном саставу, јер се нису могли скупити сви кандидати у одређеном термину. У Спортском центру "Кошутњак", на тражење АО, добијена је теретана на бесплатно коришћење, а постојала је могућност одласка на тренинге у сали коју је закупио АО. У Ваздухопловно-медицинском заводу у Батајници коришћена је 2-3 дана баро-комора (пред одлазак) уз стручни надзор. Нажалост, мали број учесника експедиције могао је да оде на ову врсту тестирања.

Памир има специфичну микро-климу која се разликује од осталих високих гора (Хиндукуш, Каракорум, Хималаји). Велике су дневне осцилације у температури и падавинама. Услед оваквих температурних разлика и чињенице да је Памир трусна област, лавине су честе и велике у овом региону. Интересантно је да не постоји зона активног и пасивног времена за лавине, опасност од лавине изражена је и ноћу.

Технина успона на све врхове у овом подручју је у алпском стилу, нормално уз претходно извршену аклиматизацију. Наш циљ је био највиши врх СССР-а, Пик Комунизма (7495 м.), али због сплета околности морало се одустати и изведен је успешно успон на Пик Коржењевску (7105 м).

Што се тиче опреме коришћене на успонима, ситуација је следећа:

- Шатори "салева" показали су се довољно добри у условима које смо ми имали. Утисак је ипак, да у суровијим условима (пре свега јачи ветар или невреме) не би издржали. На неким су, услед јаког ветра, делимично деформисане шипке. Шаторске клинове за снег нисмо имали, па смо се сналазили са обичним. Захваљујући самоносећој конструкцији шатора успевали смо да их фиксирамо (користећи дерезе и цепине).

- Пластичне ципеле су неопходне за ове висине. Добро се пролазило и са слабијим моделима пластичних ципела (важно је само да имају унутрашњи уложак). Сви учесници су поседовали овакве пластичне ципеле.

- Већина учесника експедиције имала је дерезе са гуртнама. Оне су за овакве услове ипак непрактичне. Много погодније за манипулисање су аутоматске дерезе, које се веома брзо намештају и скидају и треба их обавезно набавити за следећу експедицију сличног типа.

- За успоне које смо ми изводили, били су довољни цепини класичног типа; нису били потребни кратни цепини за ледно пењање, иако су их поједини чланови имали.

- Улошци за батерије морају бити високог квалитета (алкални) и морају се понети из земље, јер су улошци који се могу набавити у СССР-у неодговарајућег квалитета.

- Ужади смо имали довољно. Ношено је 11 ужади, 9 мм, 45 м.

- Користили смо примусе са уобичајеним бутанским пуњењем и они су функционисали и на великој висини сасвим добро (примусе треба ноћу или током успона држати умотане и не излагати их ниским температурама).

- Сви чланови експедиције су имали задовољавајући квалитет глечерских наочара, па није било појава снежног слепила.

- Што се тиче подлошки, много боле су се показале нове врсте (терморест) од класичних армафленса.

- Веома су недостајали УКВ радио-уређаји за одржавање везе.

За време трајања експедиције било је непотребних расправа (што је донекле и разумљиво због сталне напетости учесника - скоро свима је ово прва експедиција), у неколико наврата неизвршавања обавеза, као и један већи инцидент - одлазак на успон без дозволе вође експедиције алпиниста Албина Пољанца и Небојше Ђорђевића. У вези с тим, АО је изрекао одговарајућу дисциплинску меру, како се слична ствар не би понављала и на следећим експедицијама.

Што се тиче односа са алпинистима из Јалте, они су у почетку били, у извесној мери, дистанцирани (чланови експедиције познавали су само Бориса Тенигина, док Владимира Куљамина и пољсног алпинисту нисмо познавали). Но, како је временом долазило до све бољег међусобног упознавања, односи су прешли у пријатељсне и срдачне. У то име, а и у циљу даљег наставка међусобне сарадње, чланови експедиције су одлучили да двојици алпиниста из Јалте поклоне један висински шатор "салева" и једне пластичне ципеле. Такође је поклоњена књига - планинарски водич Дурмитора.

Две веома важне функције на експедицији су функције лекара и кувара. Потребно је да лекар експедиције буде алпиниста или искусни планинар и да има експедицијског искуства. Код дужности кувара, најбоље је да то буде професионални кувар.

Лекар наше експедиције, М. Савић, обавио је веома савесно огроман посао. Учествовао је и у акцији спасавања једног настрадалог алпинисте, заједно са лекарима других експедиција, а поред свега тога био је један од најуспешнијих чланова експедиције.

Са знањем кувања нашег кувара нисмо били задовољни, иако се он веома трудио. Тек се пред крај експедиције уходао и храна је постала укуснија. И остали чланови експедиције помагали су у спремању хране кад год је било прилике за то.

Што се тиче снимателља, неопходно је да поседује стручно знање и да буде адекватно припремљен за психофизичке напоре који прате једну експедицију (такође би било добро да има пењачко искуство). Наш снимателј је имао доста тешку камеру; мало материјала је снимљено на успонима, а више у бази и у градовима.

Показало се да за транспорт и бригу о опреми није било потребно водити посебног човека. Ту Функцију може успешно да обавља одговарајући члан експедиције.

У погледу организације експедиције учињени су пропусти који су у извесној мери утицали на атмосферу у екипи (повећана нервоза и расправе):

- Храна (која је набављена код нас, ни ноличински ни квалитетно није задовољавала потребе учесника експедиције. Ова храна била је довољна само за неколико дана, а остало су учесници набављали сами. Довољно је набављено меда и препарата од меда.

- Од обећане набавке опреме (шатори, дерезе, жимари, висинска одела, ужад, термо-веш, поткапе, ципеле и др.) није било ништа. Испоставило се да средства цивилне заштите намењена за ове сврхе не могу бити искоришћвна. Упорно се тврдило и да је само питање тренутка када ће бити уплаћена велика средства за експедицију, али до поласка екипе на пут, то се није догодило.

- Лекови су набављени (две кутије) али са недовољном количином одређених важних лекова и витамина.

- За транспорт опреме набављена су пластична бурад (показала су се као врло добра), али два дана пред полазак. Тако смо ствари паковали до касно у ноћ последњег дана (обавезно је сваки део пртљага означити путем имена власника и одредишне адресе).

- Од израде амблема, налепница, значака, мајица, није било ништа, јер се дошло у теснац са временом.

- Радио станице нису обезбеђене (иако је председник ИО тврдио, на неколико дана пре полска, да их само треба преузети и подићи).

- Филмови које нам је поделио сниматељ (13 комада) били су сумњивог квалитета, тачније, рок трајања им је истекао од годину до две дана. Већина чланова експедиције није хтела да ризикује снимајући са таквим филмовима, без обзира што је постојала могућност да су још исправни, па су користили личне филмове.

- Није на време извршена резервација карата на релацији Москва-Београд, тако да је било великих малтретирања да би се чланови експедиције вратили у Београд (у СССР-у резервацијв се набављају неколико месеци унапред).

Потребно је напоменути да резервацију хеликоптера за транспорт људи и опреме од Џиргитала до базног логора није могуће обезбедити унапред, већ по доласку у Душанбе.

Сви учесници експедиције били су осигурани, као и камере за снимање.

Значајна поука за следећу експедицију била би: настојати, по сваку цену, да се све припреме оно набавке опреме, хране, лекова и осталих средстава, обаве на време, како би се свака ствар пописала, а пријем робе извршио на прописан начин, што је веома важно за каснија правдања и прављење финансијског и других извештаја. Настојати да се сва материјално-техничка средства за потребе експедиције комисијски попишу пре одласка и по повратку.

Саставни део овог извештаја чине и медицински извештај, извештај о исхрани, финансијски извештај, дневник експедиције и попис прилога. У финансијски извештај нису ушли подаци о средствима уплаћеним на жиро рачун ПС Београда за експедицију ПАМИР '88, од стране СОФК-е Београда и БИП-ових средстава утрошеним за куповину хране), јер не поседујемо информације о њима.

Експедицију су помогли СОФК Београда, Пчеларски комбинат Београд, БИП, Спортски центар "Кошутњак", Галеника, Градска апотекарска установа, Хитна помоћ, Ваздухопловно медицински завод у Батајници. Потребно је свима упутити захвалнице ПС Београда.

Евидентно је да је покретање организације експедиције доста допринело да се више чује о ПС Београда и Алпинистичком одсеку. Експедиције су велина мотивација за младе људе који се баве алпинизмом.

Сви учесници експедиције стекли су драгоцена искуства, као и сви они који су били укључени у организацију. Из тог искуства треба извући поуке, како се почињене грешке не би поновиле у наредној експедицији.

Као што се из извештаја види, три члана експедиције изашла су на врх преко 7000 метара, док су сви чланови прешли висину од 6000 метара. Није било никаквих повреда, тако да сматрамо да се у планинарском и алпинистичком погледу експедиција може оценити успешном, за разлику од организацијског.

Зоран Богдановић

ПАР РЕЧИ О САВЕЗНОМ СЕМИНАРУ ЗА АЛПИНИСТИЧНЕ ИНСТРУКТОРЕ

Надомак Скопља, у Матки, од 8. до 14. октобра 1988. године, одржан је Савезни семинар за алпинистичке инструкторе, на којем је из ПЗ Словеније било 5, из ПС Македоније 3, из Војводине 1, док смо из планинарских организација Србије у Матки били Зоран Богдановић и ја (Алпинистички одсек ПС Београда) и Слободан Миловановић (АО "Каблар" из Чачка). Семинар је испред Координационе комисије за алпинизам ПСД ауторитативно водио Бране Жорж, а у раду по унапред договореном програму учествовали смо сви.

Уз проверу знања током рада, ппи чему су се учесници семинара сваки следећи пут навезивали са другим, било је и неколико предлога новина. Тако је, у низу чворова и начина навезивања који су у употреби, усвојен на мој предлог и начин "навезивања из нужде", док је Насто Станић из Суботице предложио захват при заустављању код спуштања на уже са "осмицом", чиме се постиже тотално кочење.

Осим свакодневног пењања, уз промену места на ужету и у навезама, у различитим тешким смерима у Матки (према мишљењу свих учесника семинара у стени идеалног положаја и достојанствене стрмине, испред самог планинарског дома, непосредно уз манастир Св. Андреја из XIV века), вежбано је, поред осталог, и настављање пењачке ужади исте и различитих дебљина, извлачење палог повређеног, те његово спуштање низ стену. Рађено је навезивање које се примењује на глечеру, прављене су импровизоване носиљке за транспорт повређеног и увежбавано је указивање прве помоћи (већ према претпостављеној повреди), показани су разни положаји повређеног при транспортовању. Вршено је превијање и имобилизација повређених делова тела, давано вештачно дисање, масажа срца и топли одвој.

Једне вечери приказао сам дијапозитиве о пењачким могућностима које, зими и лети, пружају Проклетије код Гусиња, а другом приликом и о зимском пречењу и турном смучању које нам нуди Шар планина.

За слободна поподнева, на један час уз језеро Треске, домаћини су нас одвели да видимо заиста надасве лепу пећину - Убаву дурку: скромно али довољно технички опремљена за сигурну посету уз романтичну расвету пламичцима лојаница и парафинки, урезала нам се у памћење.

У току рада скуп је констатовао да стари начин оцењивања пењачких успона није више погодан, па га тоеба изменити. Потребно је дефинисати оцењивање преко класичне тежине \/I $^{+}$. Досадашња дефиниција оцењивања може да се учи у АО-има, али то не сме бити закон. Треба прећи на поређење одређене смери са осталима (у неким другим масивима и у свету), пре свега у Европи.

Резултат семинара: успешно обављени испити за алпинистичке инструкторе. Слободан Миловановић из Чачка и Насто Стантић из Суботице пред комисијом у саставу: Борис Кофал, Бојан Полак, Звонимир Блажина, Јован Поповски и Бране Жорж, положили су градиво из летње алпинистичке технике и пружања прве помоћи, теоретски и практично (у стени). Један приправник из Македоније, пред њиховом јомисијом, положио је такође, за звање алпинисте.

Закључци са завршеног састанка савезних алпинистичких инструктора, одржаног 14.10.1988. године у планинарском дому у Матки, су следећи:

I О темама појединачних предавања и вежби:

- на осигуравалиштима обавезна је употреба најмање два клина (на сидришту и више);
- усваја се предлог З. Блажине за навезивање непосредно на главно пењачко уже (З.Б. ће доставити опис и скицу КА ПСЈ ради објављивања у гласилу "Алпинистичке новице");
- слободно пењање је кретање у стани при чему техничну опрему употребљавамо само за осигуравање, а не и за напредовање и одмарање;
- кацига (шлем) обавезно се употребљава и у алпинистичкој школи;

- рукавице без прстију се препоручују, али нису обавезне;
- усваја се начин заустављања при спуштању са "осмицом" низ уже применом "резе", како је приказао Н.Стантић;
- усваја се употреба система "котураче" за спуштање и извлачење себе и повређеног;
- при везивању осмице-чвора код навезивања на пењачки појас и седиште, на крају се обавезно веже и сигурносни чвор;
- спојку-карабинер са навртком употребљавамо: а) код навезивања на леднику, б) код кочнице из спојки, ц) код осигурања са "осмицом".

II О будућем раду:

- да семинар за савезне АИ буде убудуће сваке друге године (летњи и зимски);
- да у паду нагласак мора да буде на методологији предавања;
- да су инструктори дужни да све новитете, до којих дођу личним искуством или по сазнању туђег достигнућа, пријаве ККА ПСЈ-е;
- да семинари морају имати задатак да представе нова достигнућа;
- да на семинар треба позивати предаваче и оне који ће да предоче нове технике;
- да остане принцип организовања семинара: сваки пут у другој републици;
- обавезно треба урадити нову образовну литературу;
- свака КА ПС републике добијаће убудуће по један бесплатни примерак АР-а;
- сви учесници овог семинара имају статус савазног алпинистичког инструктора до следећег савезног семинара.

Априла месеца биће пуних 40 година од када сам похађао и завршио I савезни зимски течај за алпинистичке инстпукторе, који је у организацији КА ПС Хрватске водио Славо Брезовечки на Вршичу, 1949. године. Времо ми је, свакако, за заслужену "пензију". Вероватно да сам једини још активни савезни инструктор из тог данас аеђ "фосилног" времена. Отуд ми и слобода да овај ппеглед рада, из увида у извештај са задњег нашег семинара, натукнем у ово наше, српскохрватско говорно подручје, и то баш кроз Билтен "Радничког". "Раднички" никада није имао Алпинистички одсек (свесно нисмо то хтели), али је био дуги низ година колевка за послератни алпинистички и спасилачки нараштај и Београда и Србије. Из наше средине колали су они који су били учитељи свих оних врлих што су до скора хитали и оних што данас хрле ка вишим и све тежим врховима. Можда ће их бити опет, ко зна; а до тих времена, нека за оне који ће, ко зна када прелиставати овај Билтен, уз можда, смешак и примедбу да је то "којешта", остане црно на белом, да то ипак није нешто тек тако и макар шта. Волео бих да сваки од наших планинара, којег опседа оно што је у планини најлепше - туђи и његов доживљај, не пренбрегне овај списак ствари које треба зналачки имати, ако не "за собом", а оно "у малом прсту", пре него подлегне пориву жеље да оде да на срећу петља по планини тек тако, олако, како зна и уме. Буде ли ишао онако неук уз врлети до замагљеног крушљивог гребења, настојећи да поново пронађе свој живот,... да пође за жицом злата или за током подземне реке... (како то поетски знају да кажу други), ја морам рећи: бојим се за њега. Бојим се да олако не стрмекне низ урвину не бирајући токове сз вододелнице. Волео бих да сваки наш врли високогорац два пута одмери пре но што одреже, куда и с ким ће.

Напокон, не треба одмах ићи у алпинисте ако се похађа течај. Сасвим је довољно (али добро) научити и увежбати све што се покаже, па онда ту и тамо с радошћу и применити, ако се има с ким; на само један - исправан начин . Да се не смета другима. За мању бригу оних који нас не прате. Који су остали на жеравици чекања при сваком нашем одласку.

Звонимир Блажина

ПЛАНИНАРСКО ДРУШТВО "РАДНИЧКИ" У 1988. ГОДИНИ

Рад Друштва у претходној години карактерише комплексна делатност у акционом, организационом и финансијско-материјалном смислу, при чему треба имати у виду погоршање услова рада, како ван, тако и унутар Друштва.

Од екстерних услова рада најнеповољније су деловали општи пад животног стандарда и висока инфлација, као опште обележје протекле године.

Од унутрашњих услова рада, наглашавамо неадекватно решење просторија, односно непостојање тог решења. Ааај проблем "гуши" организацију Друштва и онемогућава било какву смисленију дугорочну активност. Осим тога, висок просек старости чланства захтева дугорочно деловање на обнови и омасовљењу.

Друштво је на дан 31. децембра 1988. године имало укупно 73 члана, и то:

Категорија	мушки	женски	укупно
пионири	4	3	7
омладинци	7	7	14
остали	29	23	52
УКУПНО	40	33	73

Основна активност Друштва огледа се у чињеници да је изведено 22 излета и акција на којима је 56 чланова провело укупно 120 дана, освојивши 40 врхова до 2000 мнв. и 32 врха преко 2000 мнв. Међутим, поменуте бројке су реално више, али Председништво за то не поседује одговарајуће материјалне доказе, иако је чланство редовно упозоравано да подноси писмене извештаје о спроведеној активности.

Чланство се скоро редовно састајало у просторијама СД "Раднички", Међутим, долазак чланства на састанке често није био адекватан броју чланова. На овим састанцима редовно је разматрана текућа делатност Друштва, а изведено је укупно 23 пројекције општег и специјалистичког карактера које су имале запажен публицитет и међу члановима других планинарских друштава. Ове пројекције су држала и лица ван чланства Друштва.

Што се информативне делатности тиче, она је спровођена тројако:

- редовним састанцима чланства,
- преко огласне табле Друштва и
- интерним билтеном Друштва.

Већ поменути редовни састанци чланства нису континуирано одржавани. Било је пар случајева да, због слабог доласка на састанак, Председништво држи седницу у "проширеном саставу". Осим тога, низ година постоји пракса да се због наводног "распуста" састанци не одржавају у току летњих месеци, што сматрамо погрешним.

Огласна табла Друштва редовно је обнављана новим садржајима у складу са притицањем одговарајућег материјала. Чињеница је да такве материјале (фотографије, маршруте, скице и сл.) даје врло узак круг чланова у врло неправилним интервалима, што представља приличан проблем.

У току 1988. године издат је један број Билтена Друштва поводом заседања Скупштине. Зз овогодишње заседање Скупштине припремљен је број 15 Билтена, док се планира и 16. број који треба да изађе у новембру ове године.

Печат раду Друштва у организационом смислу давало је Председништво, Оно је током 1988. године већим делом било ангажовано на свим проблемима који су проистицали из рада Друштва. Председништво је одрчало 12 седница укупно, углавном на ивици кворума. Било је и случајева отказивања седница због недостатка кворума.

У свом раду, Председништво је редовно извршавало обавезе према Спортском друштву, углавном правовременим достављањем тражених докумената. Осим тога, редовно је одговарано на пошту, вођени су записници и вршене финансијско-материјалне обавезе.

Председништво је иницирало рад на изради Правилника о коришћењу опреме и библиотечког фонда, као и Правилника о средствима ПД "Раднички" за финансирање планинарских акција. Јавна расправа је обављена у првом полугодишту и успешно окончана. Међутим, Правилник о коришћењу опреме и библиотечког фонда није заживео у потпуности због лоших услова рада економата и библиотеке. Услед непостојања одговарајуће просторије, опрема је већим делом на чувању код чланова Друштва, чиме се не остварује директан увид у коришћење исте. Онај део инвентара који се чува у Друштву, услед влаге и прашине пропада знатно брже него што је то нормално. Иначе, Друштво поседује шаторе, вреће за спавање, цепине и најлонске ветровке. Са набавком опреме иде врло тешко јер је наше тржиште дефицитарно овом робом, а ограничавајући фактор јесте неадекватан смештај.

Библиотека је радила у условима сличним економату, с тим што је за сада још увек смештена на једном месту, те постоји директан увид у коришћење. Набавка је вршена у врло ограниченом обиму из горе поменутих разлога. Услуге библиотеке користило је укупно 11 чланова.

Председништво је остварило чврсту чезу са Спортским друштвом преко свог делегата и председника . На жалост, ово се не може рећи за везу са Планинарским савезом Београда и СОФК Звездаре у којима је Друштво колективни члан.

Током претходне године, Председништво и чланство редовно су информисани о раду Одбора за прославу четрдесетогодишњице Друштва, јубилеј који прослављамо ове године. Председништво је у складу са својим компетенцијама и могућностима излазило максимално у сусрет закључцима овог Одбора, остварујући завидну сарадњу. Ова сарадња два тела највише се очитава у финансијској подршци приликом набавке неопходних реквизита (албуми, фото-филмови, дија-рамови).

Иначе, Одбор је прикупио материјал за издавање књиге - Зборника, али смо се суочили са финансијским проблемима. Председништво ће учинити све у својој моћи да се овај проблем преброди, али тако да то не угрози осталу активност Друштва.

Председништво је руководило финансијским и материјалним средствима у складу са важећим законским прописима и интерним актима, о чему подноси посебан извештај. Већ су предузети потребни кораци у правцу преноса праћења финансијсног пословања на одговарајућу стручну службу Спортског друштва.

У току 1988. године, квалификована радна група Спортског друштва обишла је Дом у Грбаји и поднела извештај Председништву СД "Раднички" у коме се констатује да је Дому потребно одговарајуће реновирање и проширење, као и да исти неодговара ни сада, ни након извршења радова, за припреме сениорских екипа. Извештај је усвојило Председништво Спортског друштва, након чега је послат и захтев за понуду евентуалном извођачу радова.

У том смислу, Председништво ПД "Раднички" предузело је кораке у циљу остваривања услова за инвестициона улагања, о чему је чланство подробно и редовно обавештавано.

На иницијативу Председништва, чланство Друштва се изјаснило о изгледу амблема Друштва, који је у употреби од маја месеца прошле године (меморандуми, заглавље Билтена итд.). Такође, два члана Друштва су компоновала и спевала Песму планинара "Радничког" чији су нотни запис и тенст објављени на насловној страни Билтена број 15.

Сарадња са другим планинарским друштвима остаарена је кроз заједничке акције, у чему се истиче сарадња са ПД "Челик" из Смедерева.

Успостављен је и контакт са покретом Младих горана у оквиру плана рада Одбора за прославу четрдесетогодишњице рада Друштва.

Укупна оцона рада Друштва, по мишљењу Председништва је, с обзиром на напред поменуте услове рада, повољна. Председништво је многе ствари покренуло са "мртве тачке" и давало подстицај раду Друштва. Међутим, за неке крупније проблеме биће неопходна и већа

ангажованост и дуже време. При томе мислимо пре свега на неопходност подмлађивања и омасовљаења, где се Друштво налази у тешкој ситуацији. Зато сматрамо неопходним да Председништво у најкраћем року дефинише одговарајући програм развоја, који ће се базирати на школским установама. Један значајан извор кадрова, до сада запостављен, могли би бити и спортисти "Радничког" који престају са активним бављењем спортом. У томе ,је и предност овог Друштва у односу на друга планинарска друштва у Београду.

Један од непосредних задатака био би и консолидација Друштва у организационом смислу. При томе, имамо у виду правна акта Друштва која би заокружила целину, пре свега израду новог Статута који би морао бити урађен на основу сврсисходније шеме и реалности Друштва. Први корак у том смислу није био успешан у потпуности.

Проблем олговарајуће просторије је највећи али и најмање решив у оквиру Планинарсног друштва "Раднички". Надамо се да ћемо у години славља коначно добити неопходну просторију, јер је то већ постао предуслов за даљи рад Друштва.

На крају, користим прилику да свим члановима Планинарског Друштва "Раднички" у име Председништва и у своје име честитам јубилеј - 40 година рада, уз пуно нових излета и освојених врхова.

ПРЕДСЕДНИК ПРЕДСЕДНИШТВА
Зоран Дечански

БИБЛИОТЕКА - МУКА КОЈА ТРАЈЕ

Нажалост, морамо овај текст почети тамо где смо застали у прошлом броју Билтена; за годину дана стање се у погледу смештаја библиотеке (а са њом и архиве и магацина) није ни најмање изменило. Напротив, ситуација је још тежа, нњиге, часописи, материјали и опрема се гомилају, тако да прети потпуна парализа рада свих ових по Друштво виталних тачака. Тако и библиотека све више наликује балону који се све више надувава док једном не прсне, стварајући општи хаос. Ако прихватимо да је свака књига, свака публикација део културног блага и да као таква захтева пуну бригу, онда нас стање у којем се библиотека налази (не својом кривицом) мора дубоко дојмити и озлоједити. Да ли је баш потребан такав однос према културном (и стручном) добру нашег Друштва? Да ли мора да буде по оној народној: "Не липши магаре до зелене траве".

Изгледа да ни чланови Друштва нису вољни да праве невоље библиотекару, па му се јављају само када је то заиста неопходно. Никоме није пријатно при помисли да ће се књиге и карте расути из плакара као кликери по поду. Због недостатка просторија (боље речено загушености) набавка нових публикација сведена је на минималну меру (пет до шест наслова). То спречава, такође, један део чланства (нарочито старијег) да своје књиге поклањају библиотеци Друштва.

У претходној години извршено је 11 позајмица књига и публикација од стране 4 члана Друштва. Укупно, позајмљено је 29 књига и карата. Највише је позајмљивано књига које обрађују шумсјо и планинско биље, али празити неку "топ-листу" у овако слабом "промету" нема смисла. Зато ће читаоци бити овај пут ускраћени за такву врсту информација. Надајмо се, ипак, угоднијим вестима у следећем броју Билтена.

Ненад Лочкић

П Р Е Г Л Е Д П Р Е Д А В А Њ А ОДРЖАНИХ НА РЕДОВНИМ САСТАНЦИМА ДРУШТВА март 1988. - март 1989.

24.03. Ненад Петронијевић (ПД "Победа"):
Успон на врх Поант Ленадо (4986 м, Маунт Кенија)
31.03. Влада Марковић (ПД "Раднички"):
Преко Похорја и успон на Ојстрицу (2349 м) у Камнишким Алпима
Успон на Атос (2034 м) на Светој Гори и посета Хиландару.
07.04. Бранко Котлајић (ПД "Раднички"):
Евоцирање успомена на нашег члана Бранка-Бату Митрашиновића (+1958), читањем два његова последња писма и приказом дијапозитива са заједничких тура и постааљања спомен-плоче под стеном Бовшког Гринтовца.
14.04. Крсто Жижић (ПД "Железничар"):
Пречење планине Пирин (2616 м) у Бугарској.
21.04. Ненад Петронијевић (ПД "Победа"):
Посета национ. парковима Кеније и Танзаније (Серенгети, Нгоро-горо, Мањара)
Пречење Сињајевине на скијама марта 1988.
28.04. Радмило Марић (ПД "Железничар"):
Еквадор - успон на Чимборазо (6310 м) и Котопакси (6005 м) са туристичким погледом на главни град Кито (2855 м) у масиву Кордиљера Реал.
05.05. Бранко Котлајић (ПД "Раднички"):
О масивима наших планина, планинарским путевима и заштити природне планинске средине.
19.05. Бранно Котлајић (ПД "Раднички"):
Моје виђење планинарства.
26.05. Влада Ковачевић (ПД. "Раднички"):
Летњи успони на врхове Комова.
02.06. Зоран Камарит (ПД "Раднички"):
Културно-историјски споменици Бурме и Цејлона
09.06. Радослав-Раца Милојевић (ПД "Јастребац"-Крушевац):
Савезна алпинистичка експедиција "Тјен Шан '87" у СССР-у
16.06. Милан Симеуновић (ПД "Раднички"), Верољуб Ковачевић (ПСД "Рудар-Геолог"):
Зимски успони на Биоч, црногорски и босански Маглић
23.06. Зоран Дечански (ПД "Раднички"):
Ловћен – Орјен – Трескавица – Бјелашница
30.06. Звонимир Блажина (ПД "Раднички"):
Дивчибаре – Риор – Сувобор – Рајац – Дићки манастир
14.07. Милан Симеуновић (ПД "Раднички"):
Ропојана - Крш Богићевица – Ридско језеро
22.09. Милан Симеуновић, Владимир Јанковић (ПД "Раднички"):
Бјеласица – Морачке планине – Скадарско језеро.
06.10. Драган Кљајић (ПД "Раднички"):
Јулијски Алпи: Триглав и око њега.
20.10. Звонимир Блажина (ПД "Раднички "):
Моји овогодишњи погледи са 14 врхова Дурмитора
03.11. Драги Пауновић (ОПСД "Београд):
Рила (2925 м.) у Бугарској;
Дурмитор зими.

10.11. Рајко Рувидић, Влада Ковачевић (ПД "Раднички"):
У Грбаји и на врховима Каранфила ове и прошле године са планинарима ПД "Челик" и алпинистима Београда и Чачка
17.11. Звонимир Блажина (ПД "Раднички"):
Успони и стручни рад на Савезном семинару алпинистичких инструктора, са посетом пећини Убава дупка у Матки код Скопља.
20.01. Бранко Котлајић (ПД "Раднички"):
Ропојана и Ридско језеро на Проклетијама.
09.02. Ненад Петронијевић (ПД "Победа"):
Новогодишњи зимски успони из дома у Грбаји у Проклетијама.
23.02. Радослав-Раца Милојевић (ПД "Јастребац " - Крушевац):
Прва експедиција београдских алпиниста "ПАМИР '89 са успоном на Пик Коржењевској (7105 м).
02.03. Нада Лукић (ПД "Раднички"):
Културно-историјски споменици и природне лепоте Гватемале.
09.03. Влада Ковачевић (ПД "Раднички"):
У Доломитима и око њих (Италија).
16.03. Бранко Котлајић (ПД "Раднички"):
Пред туру на Косово.

x x x

Остали смо доследни и ове године нашој традицији. И чешће него сване друге седмице (ако се изузме прекид у друштвеном раду на два месеца преко лета) обогаћивали смо наше састанке илустрацијама онога што смо порадили, било ми, било наши пријатељи по интересовању за услов тоенутна. Једанаест наших чланова је 19 пута показало у овој години шта им је "запало за око"; шест планинаоа - гостију се осам пута исказало да је вично не само вредним успаменама, него и снимању. Било би, међутим, неправедно не поменути да их је барем петорица учествовало и са прилозима Фотографија за наш ормарић за информације, преко кога се хвалимо и позивамо на учешће у свему чега се латимо.

Само бар да је одзив био већи...

Звонимир Блажина

X X X

У књижари "Нолита" у палати "Албанија" можете купити књигу Михаила Беђа Брајовића "Дурмитор и Тара - светска природна баштина", издање "Стручне књиге" из Београда. Књига је формата 17 x 24,5 цм. тврдог повеза и пластифицираног омота у боји. Осим тога, садржи опсежну карту размере 1:50000 у боји (од Пљеваља до Шавника и Плужина са Сињајевином). Цена нњиге је 35000 динара.

З.Б.

КАЛЕНДАР А К Ц И Ј А за 1989. годину П.Д."Р А Д Н И Ч К И" БЕОГРАД

МАРТ:

1. Поход планинара Србије - организатор Планинарски савез Србије.
2. Повлен - вођа пута Д.Ђорђевић

АПРИЛ:

1. Пролећни дан планинара - организатор ПСБ, вођа пута ПД "Раднички" П.Смиљковић
2. Обилазак знаменитих места, историјских споменика культуре (излет са ветеранима) - вође пута Д. Ђорђевић. П. Смиљковић
3. Организовање похода преко Хомољских планина по траси маркације "Радничког" - вођа пута З. Камарит

МАЈ:

1. Чемерно – Радочело, вођа пута Д. Ђорђевић
2. Поход Младости, организатор Планинарски савез Србије

ЈУН:

1 . Поход стазама косовских јунака, вођа пута Б. Котлајић
2. Организовање похода преко источних Проклетија, повезано са посетама историјским местима на Косову и у Метохији, вођа пута Б. Котлајић

ЈУЛИ:

1. Сусрет Братства-јединства, организатор Планинарски савез Србије
2. Летње високогорсне акције

АВГУСТ:

1. Летње високогорске акције

СЕПТЕМБАР:

1. Самосталне високогорске акције
2. Организовање успона у Високим Татрама - вођа пута З. Блажина

ОКТОБАР:

1. Јесењи дан планинара, организатор Планинарски савез Београда
2. Марш Ослобођења Београда, организатор Планинарски савез Београда

НОВЕМБАР:

1. Поход Републике, организатор Планинарски савез Србије

ДЕЦЕМБАР:

1. Планинари с Армијом,организатор Планинарски савез Србије

Поред календаром предвиђених акција, чланови нашег Друштва индивидуално планирају и изводе више самосталних тура.

За веће акције по обиму и садржају Председништво се у целини ангажује, али ипак издваја појединца као носиоца активности. Свака три месеца може се вршити корекција годишњег календара, на предлог чланства или појединаца, а исту врши и Председништво.

На састанцима чланства Друштва присутним члановима се предочавају извештаји са изведених акција у протеклој свдмици. Писмени извештаји се чувају у архиви Друштва као документ трајне вредности.

ПРЕДСЕДНИШТВО

БИЛТЕН Планинарског друштва "Раднички" Интерни гласник Број 15/март 1989. Излази по потреби, а најмање једном годишње. Доставља се бесплатно члановима ПД "Раднички" и заинтересованим лицима и организацијама. Припремила и уредила радна група Председништва ПД "Раднички" са сарадницима. Тираж 100 примерака.
Адреса: Планинарско друштво "Раднички", 11050 Београд, Улица Жарка Зрењанина бр. 31